

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „КЛАСИЧНИ ЦИВИЛИЗАЦИИ“
ОД ДОЦ. Д-Р ЛЈУБЕН ТЕВДОВСКИ,
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр.1602-81/9 од 151. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на 25.8.2020 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- **д-р Ратко Дуев**, редовен професор, Институт за класични студии, Филозофски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
  - **д-р Валериј Софрониевски**, редовен професор, Институт за класични студии, Филозофски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје
- за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„КЛАСИЧНИ ЦИВИЛИЗАЦИИ“** од **доц. д-р Лјубен Тевдовски** наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Скриптата „Класични цивилизации“ е наменета за студентите од студиската програма Археологија, кои го изучуваат предметот Историја на уметноста на класични цивилизации, како задолжителен предмет во III семестар, со неделен фонд на часови 3+2+2 со 8 кредита и предметот Класични цивилизации, а ќе се користи и за предметите Предримски култури и Погребни форми, култови и религии од праисторијата до среден век во Македонија. Ракописот е во согласност со Наставниот план и програма на Факултетот за образовни науки и е наменет како основна литература во изучувањето на наставните содржини по горенаведените предмети. Наставните содржини се презентирани јасно и концизно со соодветни примери кои овозможуваат полесно разбирање и усвојување на материјата.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот е структурно среден според пропозициите, напишан на 80 страници, во формат А4, со фонт Arial 11. Прикажани се и повеќе илустрации и карти, кои сликовито ја дополнуваат содржинската рамка. Обемот на содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Учебно помагало, скрипта со ист или сличен наслов што обработува иста содржина на Универзитетот „Гоце Делчев“ досега не е објавен.

Краток опис на содржината: Содржински скриптата е претставена во 7 поглавја со наслови и поднаслови кои ја обработуваат класичната цивилизација од нејзиното дефинирање, преку нејзините различни аспекти, па сè до нејзиното влијание врз подоцнежните епохи и современоста.

Првата глава на оваа скрипта е посветена на важниот елемент на **дефинирање на поимите**, но таа не претставува само лексикон на основните поими поврзани со класичната цивилизација и класичната епоха, туку и научен приказ на развојот на истите.

Во овој контекст, авторот етапно ги воведува студентите и други заинтересирани читатели, пластично доловувајќи го развојот на најважните поими, како цивилизација, цивилизации и цивилизирано и нивното значење во поширокиот општествен, политички и културен контекст на модерна Европа и современиот свет. Така, студентот не ја разбира класичната цивилизација само како стручен поим на неговата област на научен или стручен интерес или научна или професионална надоградба, туку истовремено и како значаен општествен феномен од интерес за секој интелектуалец и академски граѓанин.

Во посебен поднаслов е обработен и терминот класично наследство, кој е од особено значење во современите студии на класиката, и на тој начин студентите се насочени кон најновите трендови и погледи како кон нејзиното истражување, така и кон нејзиното значење.

Во втората глава, авторот ги става класичните цивилизации и класичната епоха во нивниот поширок **историски контекст**. Таа претставува не само приказ на историскиот развој на Медитеранот и Стариот свет во текот на класичната епоха, но и приказ на развојот на нејзината историографија и развојот на историската наука со фокус на класиката.

Студентите преку оваа глава се насочени кон современ и критичен пристап кон историските настани, личности, институции, но и научните проблеми на периодизацијата и културните стереотипи. Притоа, на едноставен и јасен начин се прикажани најсовремените научни погледи на класичниот свет, како дел на поширокиот цивилизациски развој на Блискиот Исток, Медитеранот и Европа.

Посебно внимание е посветено на современите погледи за античката глобализација и империјализмот, како и важноста на материјалната култура и размената и ширењето на идеите во креацијата на процеси и ентитети на класичната епоха.

Третата глава говори јасно, опфатно, но и со креативен и оригинален пристап за религијата и **религиозните трансформации на класичниот свет**. За разлика од традиционалните учебници, кои неретко симплифицирано и стандардизирано го обработуваат основниот грчко-римски пантеон, оваа скрипта им нуди на студентите поглед кон класичната религиозност полн со движење, фузии и трансформации.

Интеракцијата помеѓу блискоисточното и хеленското, римското и ориенталното не застапени само како теоретски дихтомии, туку тие се илустрирани за студентите преку конкретни примери на ширењето и трансформациите на различни култни и религиозни традиции. Притоа, јасно се детектирани и одделно анализирани важните „ориентални култови“ и нивното влијание и значење во класичниот свет.

Четвртото поглавје е посветено на развојот и трансформациите на **класичната философија**. Започнувајќи со значајна анализа за митските и историските почетоци на философијата во класична Атина, Егејот и Медитеранот, авторот го запознава студентот како со идејниот, така и со политичкиот и културен контекст во кој се создава еден од најпрепознатливите феномени на класичниот свет.

Посебно внимание се дава на развојот на философските школи во антиката, како од аспект на нивните различни перспективи кон светот, општеството и човекот, така и кон нивната институционална и политичка димензија.

Петтата глава го третира сеопфатно и концизно огромното **уметничко и културно наследство на класичната епоха**, но и димензиите на неговото ширење и влијание. Авторот прави вистински преглед на уметнички стилови и техники, како и материјалите и идеите поврзувани со нив во класичната епоха.

Шестото поглавје авторот го посветил на една област која честопати е заборавена или прескокната во општите прегледи на класичните цивилизации фокусирани доминантно на

нивната култура. Скриптата дава прецизен преглед на развојот на **науката во класичниот свет**, од раните влијанија на блискоисточните цивилизации, па сè до класичното наследство и влијаните во научниот развој на наредните историски епохи.

Најпосле, оваа скрипта дава сериозен преглед на **влијанието на класичните цивилизации** врз идејниот, политичкиот, религиозниот, културниот и научниот развој на светската цивилизација низ различни епохи, сè до современоста.

Авторот, исто така, му нуди на студентот и заинтересираниот читател и преглед на литературата користена во изработка на овој ракопис, но и корисна за понатамошно и продлабочено проучување на класичните цивилизации.

Вака конципираната содржина на ракописот нуди огромни можности за користење на овој материјал не само од страна на студентите, туку и од пошироката читателската публика која покажува интерес во проучување на оваа проблематика.

ЗАКЛУЧОК

Скриптата со наслов „Класични цивилизации“ од авторот доц. д-р Љубен Тевдовски е напишана според програмската содржина и обемот на предметот за којшто е наменета. Авторот на овој труд применува современи начела и принципи и од методски и од методолошки аспект. Скриптата опфаќа научни и стручни содржини, кои со јасен и разбирлив стил ја обработуваат класичната епоха, нејзината уметност, култура и поширок цивилизациски придонес и на студентите им нудат солидна основа за понатамошни анализи, проучувања и критички став кон оваа проблематика.

Од горенаведеното, Комисијата констатира дека скриптата ги задоволува основните критериуми за објавување во форма на рецензирана скрипта.

Поради тоа, како членови на Рецензентската комисија, со задоволство им предлагаме на членовите на **Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки да ја прифати позитивната рецензијата на ова учебно помагало-скрипта и ја одобри за нејзино користење според Правилникот за издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.**

Рецензенти

Д-р Ратко Дуев, редовен професор, с.р.

Д-р Валериј Софрониевски, редовен професор, с.р.